

Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica

Planinska paša v Posočju

mag. Jana Čuk
Bled, 15.4.2025

Zgodovina planinske paše v Posočju

- 13 stoletje; ustanavljanje vaških skupnosti
- 16. stoletje začetek pobiranja davkov
- Prvi pašni red je odredila Marija Terezija (18. stoletje)
- 1848; velika prelomnica; začelo se je urejati posestno pravno razmerje kmetijskih površin; začetek vpisa lastništva v zemljiško knjigo, kot agrarne skupnosti, pašne, tudi občine...
- 1873; zaradi zaraščanja uvedene prve premije za urejanje planin
- 1909 prvi planšarski red, po švicarskem zgledu; planine so se lahko koristile zgolj za planšarstvo
- Sprememba površin po 1. svetovni vojni
- 1922 zaradi opuščanja so uvedli pašo vseh, kar je povzročilo velik problem na mladih gozdovih
- 1947 nov zakon o agrarnih skupnostih
- 1960 velik padec paše v planinah zaradi prepovedi gozdne paše
- 1991 ponoven začetek ustanavljanja pašnih in agrarnih skupnosti

Nesnovna kulturna dediščina

Opis enote dediščine

- **Zvrst** :gospodarska znanja in veščine
- **Podzvrst**: kmetijstvo, prehrana
- **Tipološka gesla**: paša, planšarstvo, predelava mleka, priprava sira, gospodarjenje s skupno lastnino, pašna skupnost
- **Kratek opis**: Planinska paša je sezonska gospodarska dejavnost, ki obsega poletno selitev živine na pašnike nad gozdno mejo ali na krčevine ter v primeru mlečnih planin tudi molžo in predelavo mleka.

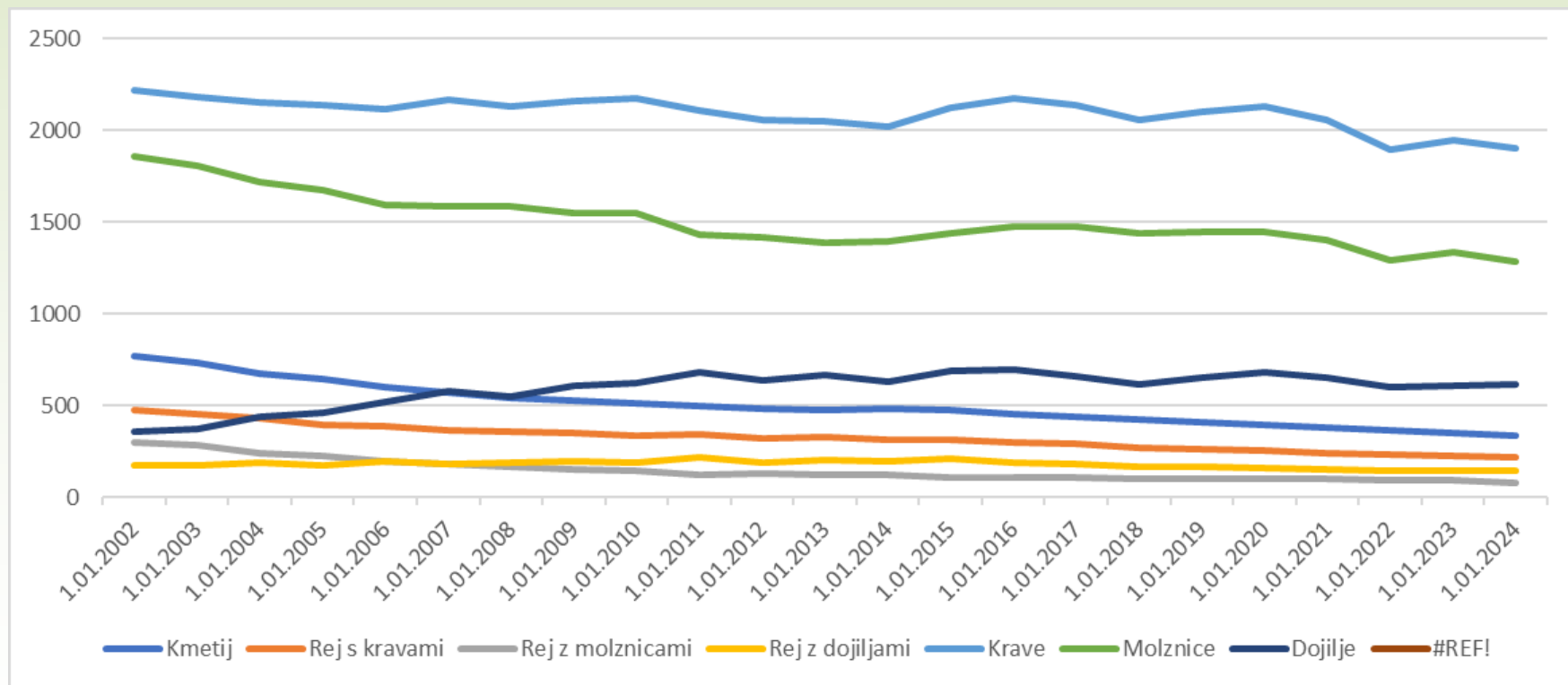

Datum poročila	Kmetij	Rej s kravami	Rej z molznicami	Rej z dojiljami	Krave	Molznice	Dojilje	Živali skupaj
31.12.2024	332	215	78	142	1904	1288	616	4514
31.12.2023	350	223	89	142	1944	1333	611	4643
31.12.2022	364	232	92	146	1897	1294	603	4697
31.12.2021	377	240	96	148	2055	1403	652	5049
31.12.2020	394	256	103	157	2129	1448	681	5055
31.12.2019	412	264	99	165	2104	1450	654	5203
31.12.2018	422	267	100	167	2057	1440	617	5282
31.12.2017	439	289	107	182	2140	1478	662	5271
31.12.2016	455	299	108	191	2172	1475	697	5398
31.12.2015	473	316	106	210	2127	1438	689	5338
31.12.2014	484	314	119	195	2021	1392	629	5215
31.12.2013	474	324	118	206	2054	1391	663	5074
31.12.2012	482	318	127	191	2056	1419	637	5048
31.12.2011	494	341	122	219	2113	1433	680	5043
31.12.2010	510	334	143	191	2172	1552	620	5290
31.12.2009	529	347	151	196	2161	1551	610	5293
31.12.2008	544	354	169	185	2129	1583	546	5362
31.12.2007	570	362	181	181	2167	1589	578	5367
31.12.2006	598	385	193	192	2114	1594	520	5226
31.12.2005	643	395	225	170	2136	1675	461	5367
31.12.2004	675	429	240	189	2157	1719	438	5214

Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica

Število govejih živali v Posočju od 2004-2024

Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica

Število drobnice na dan 1.2.2025

	Tolmin	Bovec	Kobarid	Skupaj
Ovce	2173	2569	1796	6538
Koze	1001	410	481	1892

	Leto 2000	Leto 2025
Bovška ovca	1033	2241
Drežniška koza	192	1023

Število planin in gibanje staleža živali na Tolminskem v letih 1930, 1983, 1991 in leta 2010 (J. Ferčej, 1994 in KSS Tolmin)

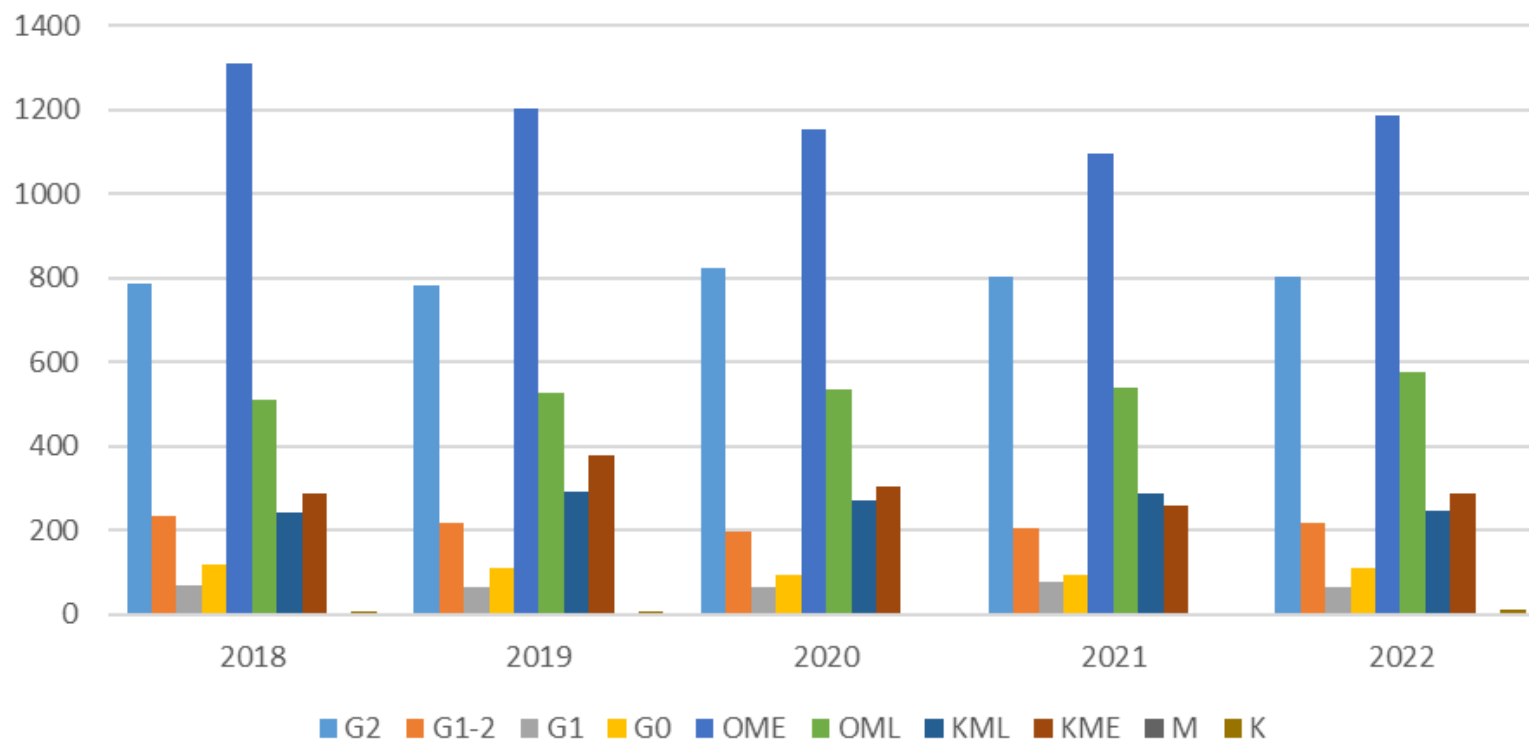
	1930	1983	1991	2010
Št. skupnih planin	70	38	70	46
Št. v pašnike vključenih senožeti		40		
Živali na paši v GVŽ				
Krave	2.338	978	899	641
Mlado govedo	1.326	1.097	1.038	433
Drobnica	1.047	215	197	474
Konji	280		14	18

Stalež živali v planinah – primerjava 2006-2020- 2024

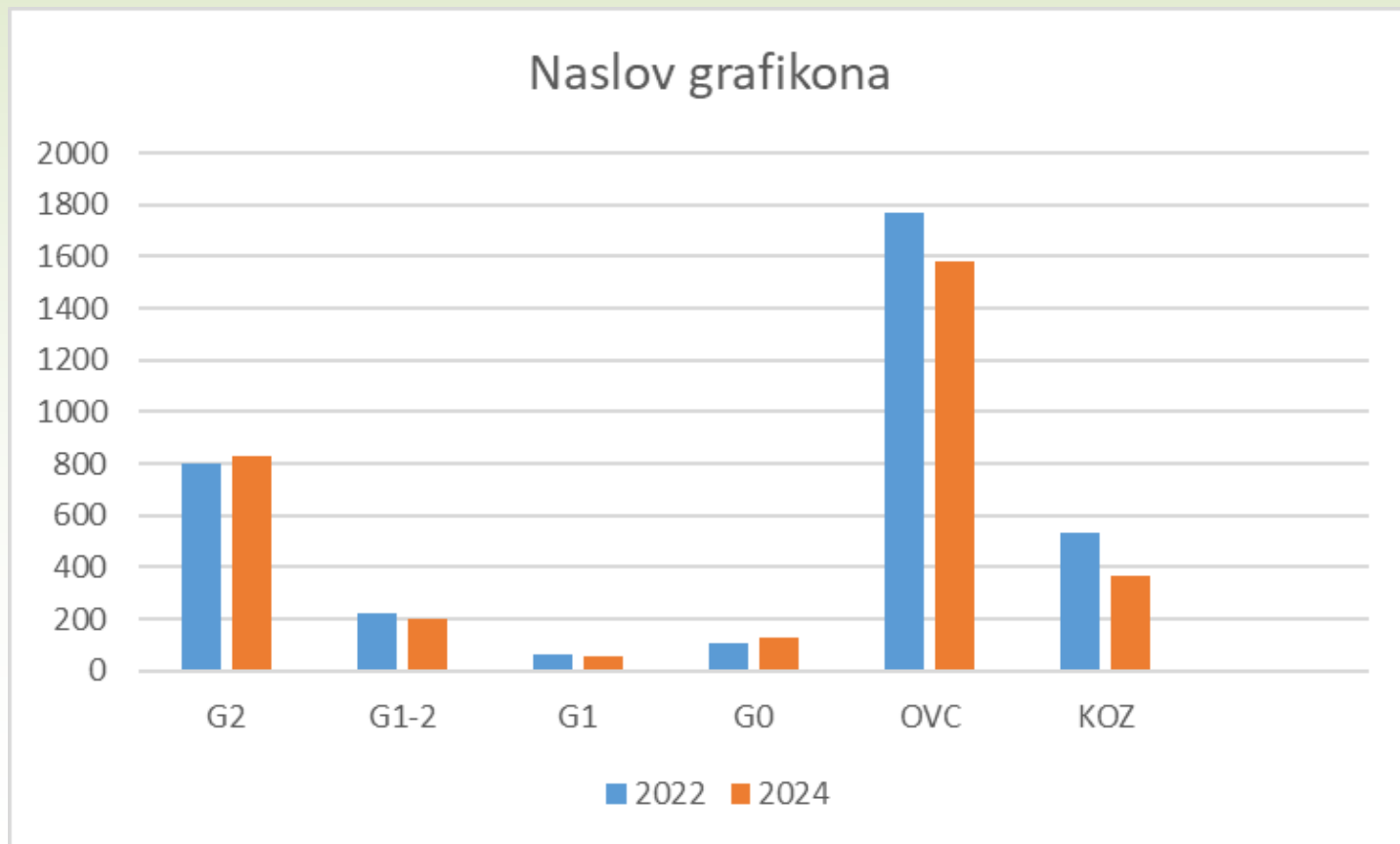
		2006	2020	2024
planine skupaj		45	40	35
število živali skupaj	govedo, drobnica, konji	3461	3478	3162
sirarske planine (13)	krave molznice	337	519	602
ovčje sirarske (4)	mlečne ovce	602	775	627
jalovne goveje planine	dojilje, mlado govedo	771	623	
konji		19	3	3
drobnica	mesna	1723	1376	1318

LETO	G2	G1-2	G1	G0	OME	OML	KML	KME	M	K	SKUPA
2018	788	235	67	120	1312	512	241	288	3	7	3573
2019	784	216	65	108	1205	527	290	377	4	5	3581
2020	824	197	63	93	1152	537	269	305	2	3	3445
2021	803	205	78	95	1097	541	289	259	2	3	3372
2022	803	219	66	109	1188	578	246	286	2	10	3507

Število prignanih živali po kategorijah

Leto	G2	G1-2	G1	G0	OVC	KOZ	
2022	803	219	66	109	1766	532	3507
2024	830	199	57	131	1580	365	3162

Velikost v hektarjih	Število planin
Do 10 ha	5
Od 10 do 20 ha	6
Od 20 do 30 ha	2
Od 30 do 40 ha	6
Od 40 do 50 ha	3
Od 50 do 60 ha	3
Od 60 do 70 ha	6
Od 70 do 80 ha	2
Od 80 do 90 ha	3
Od 90 do 100 ha	1
Nad 100 ha	2

Najmanjša
planina
5,1 ha

Največja
planina
117 ha

Kategorije planin

- Govedo-jalovno: 14 planin
- Govedo mlečno: 11 planin
- Ovce mesne : 3 planine
- Ovce mlečne : 4
- Govedo-konji-jalovno, govedo-ovce-koze-mesno, govedo-ovce-mlečno, koze-mesno, koze-govedo-jalovno, koze-ovce-govedo-kopitarji, koze-ovce-mesno, ovce-govedo-mesno, ovce-jalovno, ovce-mlečno

Intervencije KOPOP

-V programskem obdobju 2014-2020: vključenih 17 planin, 13 PP, 4 čredinke

-Programsko obdobje 2023-2027: 27 planin; 22 PP in 5 čredink

Problemi:

-problem obtežbe 0,5 pri ovčjih planinah

-problem čredink pri manjših skupnih pašnikih

Pomen planinske paše

- Sezonska paša v planinah, krma za spravilo v dolini
- Preživetje manjših kmetij
- Sirarstvo, dobro sodelovanje s sirarno Planika

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD
NOVA GORICA

Tradicija tudi v povezavi s turizmom

Problemi pri planinski paši

- Lastniška struktura
- Zaraščanje

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD
NOVA GORICA

- Čistilne košnja,
Širjenje plevelov
In invazivk

Delovna sila

- voda

Problemi divjih živali in zveri

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD

Hvala za pozornost!

